

Kartlegging av naturverdier langs Bøevju i Bø kommune

John Gunnar Brynjulvsrud

BioFokus-notat 2017-44

BIO
FOKUS

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag for Søndergaard Rickfelt AS kartlagt biologiske verdier langs Bøevju i Bø kommune hvor det er søkt om dispensasjon fra gjeldende reguleringsplan for å rydde i vegetasjonen i siktsoner mot Bø Handelspark. Det ble registrert én ny naturtypelokalitet av typen gråor-heggeskog - flommarksskog vurdert som lokalt viktig C-verdi. Ingen rødlistede arter foruten ask (VU) ble registrert under feltarbeidet.

Nøkkelord

Søndergaard Rickfelt AS
Bøevju
Bø Handelspark
Bø
Telemark
Naturtyper
Kulturlandskap
Rødlistearter
Fremmede arter

Omslag

Gråor-heggeskog langs Bøevju.
Foto: J.G. Brynjulvsrud

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-612-6

BioFokus-notat 2017-44

Tittel

Kartlegging av naturverdier langs Bøevju i Bø kommune

Forfatter

John Gunnar Brynjulvsrud

Dato

31. oktober 2017

Antall sider

11 sider

Refereres som

Brynjulvsrud, J.G. 2017. Kartlegging av naturverdier langs Bøevju i Bø kommune. BioFokus-notat 2017-44. ISBN 978-82-8209-612-6. Stiftelsen BioFokus. Oslo

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Søndergaard Rickfelt AS v/Gunhild T. Garberg

Tilgjengelighet

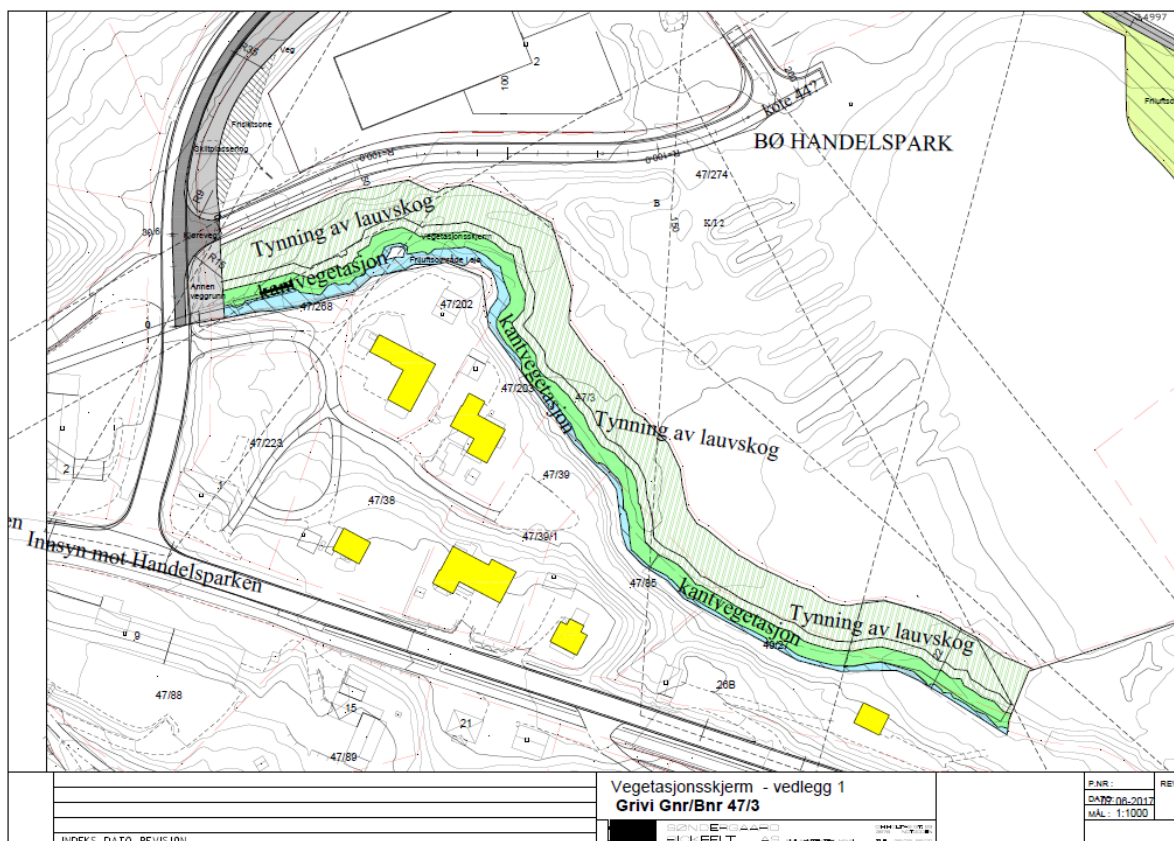
Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

John Gunnar Brynjulvsrud, BioFokus, har på oppdrag fra Søndergaard Rickfelt AS v/Gunhild T. Garberg kartlagt biologiske verdier på et område innenfor GNR/BNR 47/3 i Bø kommune, Telemark fylke. Bø Handelspark har fremmet søknad om dispensasjon fra gjeldende reguleringsplan til Bø kommune for å rydde vegetasjon langs Bøevju i siktsoner mot handelsparken (figur 1). Hensikten med denne kartleggingen har vært å kartlegge arter og naturtyper, og vurdere naturverdier på området.

Figur 1: Kartet viser planområdet. Lysegrønn skravur viser området hvor det er ønske om å tynne vegetasjonen.

Metode

Området ble befart og vegetasjonen kartlagt 15.09.2017. Naturtyper er kartlagt og vurdert iht. DN-Håndbok 2013 (Direktoratet for naturforvaltning, 2007). Rødlistekategorier følger Norsk rødliste for arter 2015 (Henriksen & Hilmo, 2015). Fremmede arter er kategorisert etter Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste (Gederaas et al., 2012). Data fra undersøkelsen legges inn i BioFokus' database, som er direkte knyttet opp mot Artskart. Området vurderes som godt undersøkt.

Det er gjort enkle vurderinger av konsekvenser av tiltaket med hensyn til eksisterende naturverdier.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven (Miljøverndepartementet 2009) legger føringer for hvordan naturens mangfold skal ihensyntas ved ulike typer planlagte tiltak. Nedenfor er paragraf 8-12 under kap. II (alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk) listet og § 8 og 9 er kommentert med utgangspunkt i BioFokus sin rolle i planprosjektet.

§ 8.(kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

- Vitenskapelig kunnskap kan være vanskelig å definere, men BioFokus baserer bl.a. sine vurderinger på den norske rødlisten for truede arter (Henriksen & Hilmo 2015), rødlisten for truede naturtyper (Lindgaard & Henriksen 2011), Artsdatabankens oversikt over alle norske arters utbredelse (Artsdatabanken 2017) og Miljødirektoratet sin oversikt over prioriterte og utvalgte naturtyper, informasjon om vilt, samt prioriterte arter (Miljødirektoratet 2017). I tillegg finnes det store mengder informasjon fra biologiske undersøkelser gjennom flere tiår som vi bruker aktivt i våre vurderinger.
- BioFokus kartlegger artsmangfoldet og dokumenterer dette gjennom Artskart sine løsninger.
- Vi avgrensar og verdivurderer naturtyper i henhold til DN håndbok 13 og beskrivelsessystemet NiN.

§ 9.(føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Det vil ikke være mulig i løpet av en enkelt undersøkelse å få en fullstendig oversikt over alle biologiske verdier i et utredningsområde. BioFokus bruker derfor faglig skjønn for å avveie hvor detaljerte undersøkelsene trenger å være, samt bruker vår kunnskap om økologiske sammenhenger ved avgrensning og verdisetting av naturtyper, samt når konsekvensene av konkrete tiltak skal vurderes.

§ 10.(økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11.(kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver)

Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12.(miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder)

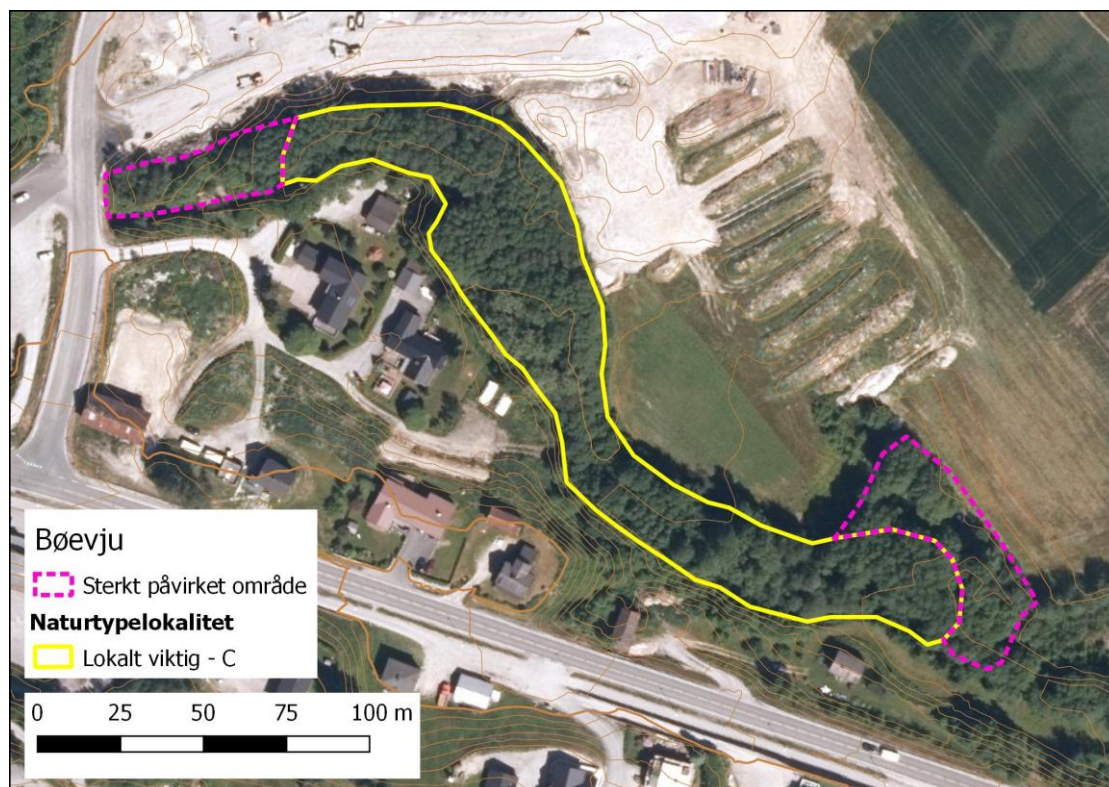
For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Tidligere registreringer

Innenfor selve undersøkelsesområdet er det fra før ikke registrert noen naturtyper i Naturbase (Miljødirektoratet, 2017). Ingen arter er fra før registrert i eller i umiddelbar nærhet til undersøkelsesområdet i henhold til Artskart (Artsdatabanken, 2017).

Resultater - naturvariasjon

Undersøkt område ligger langs nordsiden av Bøevju i Bø kommune mellom RV 36 og Bø Handelspark. Området ligger på marine avsetninger og berggrunnen består av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt (NGU, 2015).

Figur 2: Oversiktskart over undersøkt område med naturtypelokalitet gråor-heggeskog (gul linje) og sterkt påvirkede områder (rosa stiplet linje).

Det ble registrert én naturtypelokalitet i undersøkt område under feltarbeidet av naturtypen gråor-heggeskog med en andel or-askeskog i lokalitetens østre del (figur 2, 3 og 4). Denne strekker seg fra omtrent 50 m inn i planområdet og følger kantsonen til Bøevju omtrent 270 m nedstrøms. Lokaliteten er preget av tidligere inngrep men store deler fremstår per i dag som forholdsvis intakt skog (se vedlagte naturtypebeskrivelse). Ask (VU) var eneste rødlisteart som ble påvist under feltarbeidet. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig - C-verdi.

Figur 3: Øverste bildet viser gråor-heggeskog. Nederste bildet viser parti med tydelig flommarkspreg. Foto: J.G. Brynjulvsrud.

Figur 4: Or-askeskog i østre del av naturtypelokaliteten. Foto: J.G. Brynjulvsrud

Vestre del av undersøkt område og et stykke østover er preget av forholdsvis store inngrep i form av fylling og hogst (figur 2). Det var under befarings også relativt store mengder avfall nevnte område. Noe av dette avfallet er åpenbart skylt opp på land i flomperioder. I tillegg ble svartelistede arter som gravbergknapp og hagerips registrert i forholdsvis stort omfang. Hagelupin står i fyllingen i tilgrensende område (figur 5).

Figur 5: Bildet til venstre viser store mengder avfall i planområdets vestre del. Bildet til høyre viser et større felt med den svartelistede arten gravbergknapp. Foto: J.G. Brynjulvsrud.

Østre del av undersøkt område er også sterkt preget av inngrep i form av hogst og suksesjon av unge løvtrær dominert av selje, bjørk og osp.

Det ble registrert et fåtall fremmede arter i området, men særskilt gravbergknapp forekommer i relativt stort omfang. Fremmede arter er i hovedsak knyttet til sterkt påvirket område vest i undersøkt område (figur 2). I

henhold til Artskart er det imidlertid registrert en rekke fremmede arter i nærliggende områder (Artsdatabanken, 2017).

Omfang og konsekvenser av tiltak

Planlagte tiltak innenfor planområdet innebærer sannsynligvis en stor forandring av arealene i ovennevnte naturtypelokalitet gråor-heggeskog. Dette er en typisk skyggefull, frodig naturtype, og tynning av skogen vil endre lysforhold samt sannsynligvis endre fuktforhold i lokalitetens ytre (nordre) kantsoner. Kantsoner er særdeles viktige for å bevare naturverdiene inne i naturtypelokaliteten, og da det dreier seg om et forholdsvis smalt skogbelte vil en systematisk tynning av lokalitetens ytre deler i så måte også bli indirekte inngrep i sentrale deler av lokaliteten. Dette vil på sikt kunne føre til tap av naturtypelokaliteten i sin helhet. Selv om deler av lokaliteten er tydelig preget av inngrep vurderes også disse områdene å ha en verdi da de anses å ha et godt restaureringspotensiale. Det bør legges vekt på at lokaliteten er en av få gjenværende skogbelter av denne typen av en viss størrelse sentralt i Bø. Naturverdiene i lokaliteten bevares best under fri utvikling.

Gråor-heggeskog er en høyproduktiv type med stor regenereringsevne og en eventuell tynning vil trolig resultere i rask og tett gjenvekstsuksesjon av bl.a. gråor og ask. Tynning i denne naturtypen vil således kreve kontinuerlig vedlikehold med tilhørende kostnader. I tillegg vil en mer lysåpen skog gi svartelistede arter som gravbergknapp, hagelupin og hagerips sterkt forbedrede kår for ytterligere spredning.

I områdene vest og øst for naturtypelokaliteten (figur 2) er graden av inngrep allerede så stor at en eventuell tynning sannsynligvis ikke vil forringe naturverdiene ytterligere. Det ble imidlertid registrert fremmede arter i forholdsvis stort omfang under befaring, og det understrekes at håndtering av avfall bør utføres med varsomhet og leveres på mottak for å hindre utilsiktet spredning av disse artene.

Naturtyper – Oversikt

.....

1 Bøevju

Gråor-heggeskog – Flommarksskog Verdi: **C** Areal : 6,97 daa

Innledning: Lokaliteten ble registrert 15. september 2017 av John Gunnar Brynjulvsrud, BioFokus, i forbindelse med kartlegging av naturverdier på oppdrag for Søndergaard Rickfelt AS.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten omfatter løvskog langs Bøevju sør for Bø Handelspark. Området ligger på marine sedimenter.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Skogen langs Bøevju er kartlagt som gråor-heggeskog av typen flommarksskog (80%) og or-askeskog (20%). Denne er situert på en forholdsvis flat elveslette dominert av mer eller mindre finkornete sedimenter. I lokaliteten fins det noen små øyer, mindre evjer og fuktige søkk. I mesteparten av lokaliteten er gråor og hegg de dominerende treslagene, men det fins også spisslønn, ask og piletrær, trolig grønnpil. I gråorskogen er gråor med 15-20 cm i diameter vanlig forekommende og det er sentralt i området noen ask med diameter på ca. 50 cm, samt noen grove piletrær med diameter på ca. 1 m. Skogen har en frodig karplanteflora med en del typiske arter for naturtypen som bl.a. strutseving, fredløs, strandvind, kranskonvall, og i noe tørrere partier til dels krevende arter som skogsvinerot, skogsalat og vendelrot. I artsgruppe moser ble bekkerundmose, palmemose og sprikelundmose notert i bunnsjiktet. I østre del av lokaliteten avtar flommarkspreget noe og naturtypen skifter til or-askeskog og det kommer inn en del osp og noe bjørk.

Artsmangfold: Almeteppe-mose ble påvist på grov pil. En del død ved gir et potensiale for vednedbrytere og insekter. Gråor-heggeskog er generelt sett viktige lokaliteter for spetter og spurvefugl.

Bruk tilstand og påvirkning: Kantsonene mot handelspark og jorder i nord er preget av inngrep, og også store deler av lokalitetens indre deler har synlige tegn til inngrep i nyere tid i form av forholdsvis ung skog. Sentrale deler av lokaliteten har imidlertid partier med lite inngrepspreg samt en del grove trær og død ved. Den største andelen av død ved er av gråor men flere treslag er representert. Død ved fins også spredt i resten av lokaliteten dog av noe mindre dimensjoner. Det forekommer en god del fremmedelementer i lokaliteten hvorav mesteparten trolig har blitt ført dit med flom. Rett vest for lokaliteten ble det registrert en rekke svartelistearter langs elva.

Fremmede arter: Hagerips ble registrert i lokaliteten.

Del av helhetlig landskap: Lokaliteten ligger i nærheten til viktig (B-verdi) gråor-heggeskog på Rotebergmoen.

Verdivurdering: Flommarkspreget gråor-heggeskog i mosaikk med or-askeskog. I sentrale deler fins partier med intakt flommarksskog og en del død ved. Nærhet til annen gråor-heggeskog med naturtypeverdi teller positivt. Det vektlegges at lokaliteten er et av få gjenværende skogbelter av denne typen sentralt i Bø. Lokaliteten vurderes som lokalt viktig - C-verdi.

Skjøtsel og hensyn: Fremmede arter og avfall bør fjernes fra lokaliteten. Utover dette bevares naturverdiene i lokaliteten best under fri utvikling.

.....

Referanser

Artsdatabanken. (2017). Artskart. Hentet 10. oktober, 2017, fra
<http://artskart.artsdatabanken.no/>

Direktoratet for naturforvaltning. (2007). Kartlegging av naturtyper : verdisetting av biologisk mangfold- 2. utg. 2006, oppdatert 2007. Trondheim: Direktoratet for naturforvaltning. Hentet fra
[http://www.miljodirektoratet.no/old/dirnat/attachment/54/Håndbok 13 080408_LOW.pdf](http://www.miljodirektoratet.no/old/dirnat/attachment/54/Håndbok_13_080408_LOW.pdf)

Gederaas, L., Moen, T. L., Skjelseth, S., & Larsen, L. K. (2012). *Fremmede arter i Norge–med norsk svarteliste 2012*. Artsdatabanken, Trondheim (Vol. 20).

Henriksen, S., & Hilmo, O. (2015). Norsk rødliste for arter 2015. Hentet fra
<http://data.artsdatabanken.no/Rodliste>

Miljødirektoratet. (2017). Naturbase. Hentet 10. oktober, 2017, fra
<http://kart.naturbase.no/>

NGU. (2015). Berggrunn N250. Nasjonal berggrunnsdatabase. Hentet fra
<http://geo.ngu.no/kart/berggrunn/?lang=Norsk&Box=-214586:6452754:1270610:7939800&map=Berggrunn%252EN250%252Emed%252Elineamenter>

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>